

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU – 4101-28-02/12

P/12/186

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/186 – Poszukiwanie, wydobywanie i zagospodarowanie gazu łupkowego.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontrolerzy	1) Edward Szempruch, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83714 z dnia 4 grudnia 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2) 2) Paweł Szymanek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83715 z dnia 4 grudnia 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)
Jednostka kontrolowana	Chevron Polska Energy Resources Spółka z o.o. (dalej: Spółka).
Kierownik jednostki kontrolowanej	John Preston Claussen, Dyrektor Zarządzający Chevron Polska. (dowód: akta kontroli str. 5-8)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność Spółki w latach 2007-2012 w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Formułując ocenę pozytywną NIK uwzględniła w szczególności:

- wykonywanie zadań i obowiązków wynikających z otrzymanych koncesji, w tym w szczególności terminowe prowadzenie prac poszukiwawczych i rozpoznawczych złóż ropy naftowej i gazu ziemnego;
- prowadzenie działalności informacyjnej, wyjaśniającej oraz szkoleniowej wśród mieszkańców gmin i powiatów na terenie, których Spółka prowadzi/prowadziła prace poszukiwawcze i rozpoznawcze złóż gazu ziemnego z łupków;
- zrealizowanie zaleceń pokontrolnych Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Lublinie (dalej: „Dyrektora OUG w Lublinie”);
- wniesienie należnych opłat za działalność określoną w koncesjach oraz zapłacenie Skarbowi Państwa wynagrodzenia wynikającego z umów o ustanowieniu użytkowania górniczego w celu poszukiwania i rozpoznawania złóż ropy naftowej i gazu ziemnego.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zaawansowanie prac zmierzających do ustalenia wielkości zasobów gazu łupkowego, w tym procesu udzielania koncesji oraz perspektyw jego zagospodarowania.

Opis stanu faktycznego

1. Spółka jest właścicielem czterech koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego, w tym gazu łupkowego, o łącznej powierzchni 4.392,04 km² rzutu pionowego obszaru koncesyjnego:

- 1) nr 30/2007/p z 6 grudnia 2007 r. na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż metanu z pokładów węgla kamiennego oraz gazu ziemnego w obszarze „Grabowiec” (obejmującym części bloków koncesyjnych nr: 339 i 349), położonym na terenie miasta Krasnystaw oraz gmin: Białopole, Leśniowice, Wojsławice, Żmudź, Hrubieszów, Trzeszczany, Uchanie, Werbkowice, Izbica, Krasnystaw, Kraśniczyn, Siennica Różana, Grabowiec, Miączyn, Sitno Stary Zamość, Zamość, Skierbieszów w województwie lubelskim. Powierzchnia rzutu pionowego ww. obszaru wynosi 1.195 km². W koncesji określono maksymalną głębokość pierwszego otworu (do 3.800 m). Powyższa koncesja została zmieniona przez Ministra Środowiska (na wniosek Spółki) sześć razy w dniach: 23 września 2008 r., 17 lutego 2009 r., 25 stycznia 2010 r., 12 maja 2011 r., 16 marca i 29 maja 2012 r. Zmiany dotyczyły m.in. wydłużenia okresu prac poszukiwawczych i rozpoznawczych, określenia maksymalnej ilości otworów, maksymalnej głębokości pierwszego otworu (do 5.000 m od 16 marca 2012 r.), rodzaju prac sejsmicznych, rozszerzenia programu prac poszukiwawczych oraz przedłużenia koncesji. Została udzielona na okres 6 lat (licząc od dnia jej wydania). Koncesja wygasa z dniem 6 grudnia 2013 r.
- 2) nr 70/2009/p z 10 grudnia 2009 r. na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w obszarze „Zwierzyniec” (obejmującym części bloków koncesyjnych nr: 338, 339, 358, 359, 378 i 379), położonym na terenie gmin: Nielisz, Sulów, Radecznica, Zamość, Adamów, Tereszpol, Łukowa, Susiec, miast i gmin: Szczepieszyn, Zwierzyniec, Krasnobród, Józefów w województwie lubelskim oraz miasta i gminy Narol w województwie podkarpackim. Powierzchnia rzutu pionowego ww. obszaru wynosi 824,43 km². W koncesji określono maksymalną głębokość pierwszego otworu (do 3.500 m). Minister Środowiska (na wniosek Spółki) dokonał jednej zmiany koncesji (30 września 2011 r.), tj. rozszerzył program prac poszukiwawczych. Została udzielona na okres 5 lat.
- 3) nr 76/2009/p z 29 grudnia 2009 r. na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w rejonie „Frampol” (obejmującym części bloków koncesyjnych nr: 337, 338, 357 i 358), położonym na terenie gmin: Zakrzówek, Szastarka, Potok Wielki, Modliborzyce, Batorz, Godziszów, Chrzanów, Dzwola, Zakrzew, Wysokie, Turobin, Goraj, Kraśnik, Wilkołaz, Żółkiewka, Rudnik, Nielisz, Sulów, Radecznica, miast i gmin: Janów Lubelski, Bychawa, Frampol w województwie lubelskim. Powierzchnia rzutu pionowego ww. obszaru wynosi 1.178,49 km². W koncesji określono maksymalną głębokość pierwszego otworu (do 3.500 m). Minister Środowiska (na wniosek Spółki) dokonał jednej zmiany koncesji (15 września 2011 r.), tj. rozszerzył program prac poszukiwawczych. Została udzielona na okres 5 lat.
- 4) nr 77/2009/p z 29 grudnia 2009 r. na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w rejonie „Kraśnik” (obejmującym części bloków koncesyjnych nr: 336, 337 i 357), położonym na terenie gmin: Tarłów, Bałtów,

miast i gmin: Zawichost, Ożarów, Ćmielów w województwie świętokrzyskim; gmin: Zaklików, Radomyśl nad Sanem w województwie podkarpackim; gmin: Józefów nad Wisłą, Gościeradów, Trzydnik Duży, Kraśnik, Dzierzkowice, Urzędów, Wilkołaz, Zakrzówek, Szastarka, Potok Wielki, Modliborzyce, miasta i gminy Annapol oraz miasta Kraśnik w województwie lubelskim. Powierzchnia rzutu pionowego ww. obszaru wynosi 1.194,12 km². W koncesji określono maksymalną głębokość pierwszego otworu (do 3.500 m). Minister Środowiska (na wniosek Spółki) dokonał jednej zmiany koncesji (30 listopada 2011 r.), tj. rozszerzył zakres prac sejsmicznych. Została udzielona na okres 5 lat.

Trzy z ww. koncesji (nr: 70/2009/p, 76/2009/p i 77/2009/p) uzyskała Spółka Chevron Polska Exploration and Production Sp. z o.o., natomiast jedną Spółka Lublin Energy Resources Sp. z o.o. (nr 30/2007/p), która 10 maja 2010 r. zmieniła nazwę na Chevron Polska Energy Resources Sp. z o.o. Następnie z dniem 31 stycznia 2011 r. przeniesiono cały majątek Chevron Polska Exploration and Production Sp. z o.o. do Chevron Polska Energy Resources Sp. z o.o. Od tego czasu wszystkie cztery koncesje są w posiadaniu kontrolowanej Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 9-72)

Spółka nie ubiegała się o więcej koncesji. Według Mariana Sewerskiego - członka zarządu Chevron Polska Energy Resources Sp. z o.o., „Chevron ubiegał się o koncesje w rejonie basenu lubelskiego, ponieważ zgodnie z interpretacją dostępnych informacji geologicznych był to jeden z najbardziej obiecujących obszarów”.

(dowód: akta kontroli str. 373-374)

Oplaty za działalność określoną w koncesjach nr: 30/2007/p, 70/2009/p, 76/2009/p, 77/2009/p oraz za zmianę terminu obowiązywania koncesji nr 30/2007/p uiszczono w kwotach i w terminach ustalonych przez Ministra Środowiska (ogółem 1.172.028,45 zł). Z powyższej kwoty 703.217,07 zł (60 %) Spółka przekazała na rzecz gmin, na terenie, których będzie/jest prowadzona działalność określona w koncesjach (proporcjonalnie do powierzchni obszaru koncesji w granicach poszczególnych gmin), natomiast 468.811,38 zł (40 %) na rzecz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.

(dowód: akta kontroli str. 73-86)

Zgodnie z postanowieniami art. 10 ust. 1 ustawy z 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze² zawarto ze Skarbem Państwa - Ministrem Środowiska umowy o ustanowieniu użytkowania górniczego w celu poszukiwania i rozpoznawania złóż ropy naftowej i gazu ziemnego na obszarach: „Grabowiec”, „Frampol”, „Kraśnik” i „Zwierzyniec” oraz zapłacono Skarbowi Państwa wynagrodzenie wynikające z przedmiotowych umów (ogółem 851.487 zł). Wpłaty dokonano w terminie, tj. 30 dni od zawarcia poszczególnych umów.

(dowód: akta kontroli str. 87-115)

Spółka prowadziła działalność informacyjną, wyjaśniającą oraz szkoleniową wśród mieszkańców gmin i powiatów na terenie, których prowadzi/prowadziła prace poszukiwawcze i rozpoznawcze złóż ropy naftowej i gazu ziemnego. Zorganizowano m.in. szereg spotkań z mieszkańcami i władzami gmin i powiatów³, na których omawiano różnorodne aspekty procesu poszukiwania i eksploatacji gazu ziemnego z łupków, w tym technologię wierceń, orurowania i zabezpieczenia odwiertów czy szczelinowania hydraulicznego. Odbywało się to w formie prezentacji

² Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 ze zm.

³ W tym m.in. 17 spotkań na terenie objętym koncesją „Grabowiec”, 8 na terenie objętym koncesją „Kraśnik”, 8 na terenie objętym koncesją „Frampol” i 9 na terenie objętym koncesją „Zwierzyniec”.

multimedialnych, animacji video, broszur, materiałów informacyjnych, wizyt mieszkańców na terenie wiertni, zorganizowaniu punktu informacyjnego (gmina Grabowiec) etc. W trakcie tych spotkań przedstawiano mieszkańcom potencjalne korzyści związane z wydobywaniem gazu łupkowego, takie jak: stworzenie nowych miejsc pracy, rozwój gospodarczy gminy i powiatu czy zwiększenie energetycznej niezależności kraju. Współpracując z gminami na terenie, których wykonywane były odwierty Spółka sfinansowała m.in. budowę chodników w miejscowościach Rakolupy i Andrzejów, budowę placu zabaw w Andrzejowie, remont świetlicy w Horodysku, zakupiła meble i wyposażenia do świetlicy w Zawadzie oraz przekazała 1.600 tys. zł powiatowym zarządom dróg w Zamościu i Janowie Lubelskim (po 800 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 294-302 i 324-333)

Według Johna Claussena - dyrektora zarządzającego Spółki, proces ubiegania się o uzyskanie ww. koncesji przebiegał sprawnie i zgodnie z obowiązującymi wymogami prawnymi. Przeszkody pojawiły się w trakcie prowadzenia działań koniecznych do wypełnienia obowiązków przewidzianych w koncesjach. Jako przykłady podał:

- skomplikowaną procedurę zmiany koncesji w przypadku konieczności zwiększania granicznej głębokości wiercenia, co wstrzymuje harmonogram odwiertów o kilkanaście miesięcy. Wskazał m.in., że w takich przypadkach sporządzenie raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach winno mieć charakter opcjonalny i powinno być wymagane jedynie wówczas, gdy istnieje możliwość negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. W przypadku projektu realizowanego przez Spółkę, polegającego na pogłębieniu odwiertu z dozwolonej koncesją głębokości 3.500 m do 5.000 m, oddziaływanie na środowisko jest znikome, a negatywne oddziaływanie w ogóle nie występuje. Dokumentem wystarczającym do wydania decyzji środowiskowej winna być Karta Informacyjna Przedsięwzięcia załączana do wniosku o wydanie takiej decyzji. Przedmiotowa Karta zawiera bowiem szczegółowy opis: przedsięwzięcia, potencjalnych zagrożeń środowiskowych i sposobów im zapobiegania, począwszy od opisu urządzeń, poprzez ochronę wód gruntowych i emisję hałasu, aż po gospodarkę odpadami. W przypadku odwiertu obszar przedsięwzięcia jest niewielki (2,5 ha) i można dokładnie zbadać jego oddziaływanie na środowisko na podstawie przedmiotowej Karty, bez konieczności opracowania szczegółowego raportu, wymagającego przeprowadzenia wielu ocen, takich jak np. przeliczenie populacji zwierząt na obszarze koncesji (1.200 km²). Dodał, że wymóg przedłożenia szczegółowego raportu oddziaływania na środowisko nie podniesie bezpieczeństwa środowiska naturalnego, spowoduje natomiast opóźnienia realizacji planów poszukiwania i rozpoznawania złóż gazu łupkowego. Procedura zmiany koncesji w oparciu o decyzję środowiskową podejmowana na podstawie Karty Informacyjnej Przedsięwzięcia trwa ok. 4-5 miesięcy, natomiast narzucanie obowiązku sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko wydłuża procedurę zmiany koncesji w zakresie pogłębienia odwiertu na 12-24 miesięcy. W istocie (zgodnie z KPA i ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko) zmiana koncesji nie powinna trwać dłużej niż 6 tygodni. Niestety ustawowe terminy podjęcia decyzji są przedłużane lekko i często „ze względu na skomplikowany charakter sprawy”;
- niejasną interpretację przepisów ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku, np. wskazał na niejasną definicję przedsięwzięcia

(czy ma chodzić o cały obszar koncesji (dochodzący do 1.200 km²) czy tylko o teren odwiertu (2,5 ha) oraz niejednołite określenie, który oddział RDOŚ winien analizować wnioski o wydanie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych.

(dowód: akta kontroli str. 321-322)

Dyrektor zarządzający Spółki wskazał pożądane zmiany w obowiązujących przepisach prawnych lub istniejących procedurach postępowania organów administracji publicznej odnoszących się do poszukiwania lub rozpoznawania złóż gazu łupkowego w Polsce, w tym m.in., że:

- organem udzielającym zezwolenia na badania złóż metodą odwiertów powinien być Urząd Górniczy, znający technologię tego rodzaju robót (ocena wpływu działań poszukiwawczych na środowisko wymaga unikatowej wiedzy eksperckiej w tym zakresie). Wyjaśnił, że w odniesieniu do niektórych aspektów udzielania zezwoleń, takich jak ocena narodowych pomników drzewostanu i dzikiej przyrody, Urząd Górniczy mógłby konsultować się z Rejonowym Inspektorem Ochrony Środowiska;
- Ministerstwo Środowiska powinno monitorować realizację poszczególnych odwiertów i w oparciu o poczynione obserwacje określać podstawowe warunki robót wiertniczych, przygotowawczych oraz związanych z zabezpieczeniem otworu wiertniczego. W oparciu o to monitorowanie, możliwe byłoby rozpoznawanie podstawowych warunków, które powinni spełniać poszczególni licencjoholdery i które mogłyby być publikowane i odnoszone do wszystkich odwiertów badawczych, również w odniesieniu do węglowodorów;
- przed udzieleniem koncesji na wykonanie odwiertów winno się sprawdzać finansowy i techniczny potencjał firm kandydujących do jej uzyskania oraz ocenić ich doświadczenie w zakresie poszukiwań i produkcji wydobywczej ropy i gazu – w tym w zakresie poszukiwań gazu łupkowego.

(dowód: akta kontroli str. 323)

2. Spółka zgodnie postanowieniami pkt 7 koncesji sporządzała i przekazywała Ministrowi Środowiska za 2010 i 2011 rok raporty ze stanu prowadzonych prac na poszczególnych obszarach tj. „Grabowiec”, „Frampol”, „Kraśnik” i „Zwierzyniec”. Informacje zawarte w tych raportach odpowiadały zakresowi rzeczowemu i czasowemu określonym w koncesjach i ich zmianach. Organ koncesyjny nie zgłaszał uwag ani zastrzeżeń do przedkładanych raportów.

Raporty dotyczące obszaru „Grabowiec” zostały złożone w terminie określonym w koncesji, tj. do 31 stycznia za rok poprzedni, natomiast raporty dotyczące obszarów: „Frampol”, „Kraśnik” i „Zwierzyniec” z opóźnieniem wynoszącym 25 dni (za 2010 rok) i 8 dni (za 2011 rok). Spółka dotrzymała terminu przekazania raportów za 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 116-247, 317-318 i 664-665)

Według M. Sewerskiego – członka zarządu Spółki opóźnienie w przekazaniu niektórych raportów Ministrowi Środowiska wynikało z faktu, że były one przygotowywane przez kilka zespołów pracujących w Polsce i za granicą (w Aberdeen, Szkocja), a następnie tłumaczone na języki: polski i angielski, co znacznie wydłużało termin ich przygotowania. Ww. dodał, że Spółka informowała ustnie organ koncesyjny, że spóźni się z przedłożeniem przedmiotowych raportów w terminie, tj. do 31 stycznia danego roku.

(dowód: akta kontroli str. 317-318)

Spółka nie przedkładała organowi koncesyjnemu pisemnych informacji o zakończeniu prac każdego etapu na poszczególnych obszarach oraz o podjęciu decyzji o przystąpieniu do kolejnego etapu prac (w tym opcji), do czego obligowały postanowienia pkt 6 otrzymanych koncesji. Według wyjaśnień M. Sewerskiego

przedmiotowych informacji nie przedkładano, ponieważ zostały zawarte w rocznych raportach przedkładanych Ministrowi Środowiska ze stanu prowadzonych prac. Stwierdzono, że raporty roczne zawierały informacje, jakie prace na poszczególnych obszarach zostały już zakończone a jakie Spółka planuje zrealizować w roku następnym.

(dowód: akta kontroli str. 317-318 i 116-247)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość o charakterze formalnym polegającą na nieterminowym przekazaniu Ministrowi Środowiska raportów ze stanu prowadzonych prac na obszarach: „Frampol”, „Kraśnik” i „Zwierzyniec” za 2010 i 2011 rok. Wynosiły one odpowiednio 25 i osiem dni w stosunku do terminów określonych w pkt 7 koncesji.

(dowód: akta kontroli str. 116-247)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wywiązywanie się Spółki z zobowiązań wynikających z wykonywania koncesji wydanych jej w związku z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż gazu łupkowego, w tym w szczególności w zakresie ochrony środowiska.

Opis stanu
faktycznego

1. W badanym okresie Spółka wywiązywała się z terminów prowadzenia prac poszukiwawczych i rozpoznawczych złóż ropy naftowej i gazu ziemnego określonych w koncesjach i przestrzegała warunków w nich określonych. Do końca 2012 r. wykonano dwa odwierty (Grabowiec-6 i Frampol-1), jeden pozostawał w trakcie realizacji (Zwierzyniec-1), natomiast wykonanie otworu na terenie objętym koncesją „Kraśnik” zostało zaplanowane na 2013 r. Spółka nie wykonywała do tego czasu dodatkowych odwiertów, przewidzianych w posiadanych koncesjach. Terminy ich wykonania jeszcze nie upłynęły.

Według dokumentacji Spółki oraz przeprowadzonych w trakcie kontroli NIK oględzin, do końca 2012 r. Spółka zrealizowała następujące prace na obszarach posiadanych koncesji:

- 1) pozyskano i zinterpretowano dostępne dane geologiczne i geofizyczne. Dane te uzyskano m.in. z Polskiego Instytutu Geologicznego, od amerykańskiej firmy Apache Petroleum oraz w wyniku badań własnych;
- 2) wykonano profile sejsmiczne i dokonano akwizycji danych sejsmicznych;
- 3) wykonano odwierty otworów poszukiwawczych z urządzenia wiertniczego MASS 5000 na obszarach:
  - „Grabowiec” w miejscowości Horodysko, gmina Leśniowice (otwór Grabowiec-6 do maksymalnej głębokości określonej w koncesji (3.815 m) w dniach od 31 października 2011 r. do 21 lutego 2012 r.),
  - „Frampol” w miejscowości Andrzejów, gmina Godziszów (otwór Frampol-1 do głębokości 2.920 m w dniach od 16 marca do 5 maja 2012 r.). Dokonano przewiercenia utworów geologicznych określonych w koncesji (syluru). Odwiert otworu poszukiwawczego na obszarze „Zwierzyniec” w miejscowości Zawada, gmina Zamość jest w trakcie realizacji. Wiercenie rozpoczęto 14 grudnia 2012 r. natomiast zakończenie zaplanowano w lutym 2013 r. Na dzień 27 grudnia 2012 r. głębokość wykonanego odwiertu wynosiła 709 m, tj. 20,2 % głębokości docelowej (3.509 m). Prace na otworze

prowadzone są w sposób ciągły w systemie zmianowym. Teren wiertni jest zabezpieczony przed osobami postronnymi, tj. ogrodzony i objęty całodobową ochroną;

- 4) wykonano roboty strzałowe w otworze Grabowiec-6 (perforacja rur okładzinowych 5½ perforatorem rurowym o średnicy 3½ HSD i zapieczętowanie korka mechanicznego) oraz wykonano diagnostyczny test mikroszczelinowania. Otwór wiertniczy został wypełniony solanką, zagłowiczony i zabezpieczony przed dostępem osób postronnych kontenerem stalowym. Teren wiertni jest obwałowany humusem i oznaczony tablicami informacyjnymi. Aktualnie w rejonie Grabowiec Spółka zaplanowała przeprowadzenie dodatkowych badań sejsmicznych 3D (na obszarze 300 km²) celem wsparcia poszukiwań złóż ropy naftowej i gazu ziemnego w tworach ordowiku, syluru i karbonu (zakończenie tych prac zaplanowano na 6 grudnia 2013 r.);
- 5) zakończono roboty geologiczne w otworze Frampol-1. Wykonano korki cementowe, zdemontowano wieżbę rurową, zabezpieczono przeloty rur, otwór trwale zlikwidowano poprzez zacementowanie oraz dodatkowo zabezpieczono płytą betonową, na której zamocowano tablicę informacyjną z nazwą otworu oraz datą rozpoczęcia wiercenia i likwidacji odwiertu. Wyznaczono strefę ochronną, jako informację do naniesienia na mapie topograficznej terenu punktu geodezyjnego położenia otworu oraz obszaru o promieniu 5 metrów wokół zlikwidowanego otworu. Teren wiertni jest objęty całodobową ochroną. Aktualnie trwają prace związane z rekultywacją terenu wokół otworu. Spółka analizuje możliwość wykonania kolejnego otworu w obszarze Frampol;
- 6) w rejonie „Kraśnik” rozpoznano dwie lokalizacje pod kątem wykonania otworów wiertniczych. Tereny pod przyszłe odwierty zostały wydzierżawione od właścicieli oraz przedłożono wnioski o zezwolenia na rozpoczęcie prac budowlanych. Wiercenie pierwszego otworu zaplanowano w miejscowości Książomierz Dzierzkowska, gmina Gościeradów w 2013 roku, tj. w terminie określonym w koncesji.

(dowód: akta kontroli str. 116-290, 291-293, 303-314 i 373-374)

Według wyjaśnień M. Sewerskiego Spółka nie posiada jeszcze wystarczająco dużo danych i informacji, aby móc oszacować wielkość potencjalnych złóż gazu łupkowego na obszarach posiadanych koncesji.

(dowód: akta kontroli str. 373-374)

Spółka dokonywała zgłoszeń organowi administracji geologicznej (tj. Ministrowi Środowiska i OUG) o zamiarze przystąpienia do wykonywania robót geologicznych (tj. wierceń otworów poszukiwawczych: Grabowiec-6, Frampol-1 i Zwierzyniec-1 oraz mikroszczelinowania otworu Grabowiec-6). Zgłoszeń dokonywano w terminie i zakresie określonym w art. 81 ust. 2 ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

(dowód: akta kontroli str. 248-290)

W jednym przypadku Minister Środowiska (decyzją z 16 marca 2012 r. w sprawie zmiany koncesji nr 30/2007/p dotyczącej obszaru Grabowiec) zobowiązał Spółkę do prowadzenia prac wiertniczych zgodnie z decyzją Wójta Gminy Skierbieszów z 2 lutego 2012 r. o środowiskowych uwarunkowaniach. W przedmiotowej decyzji Wójt stwierdził (zgodnie z opinią Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Lublinie), brak potrzeby przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia polegającego na badaniach wiertniczych dla głębokości powyżej 1000 m w obszarze koncesyjnym Grabowiec (...). W pozostałych przypadkach (12) Minister wydając koncesje (cztery) lub dokonując ich zmiany (osiem) stwierdzał, że planowana działalność wynikająca z wniosku koncesyjnego nie wymaga uzyskania przez Spółkę decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Przedmiotowa decyzja Wójta Gminy Skierbieszów została 29 maja 2012 r. uchylona w całości

przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Zamościu i przekazana do ponownego rozpatrzenia przez organ pierwszej instancji (SKO nie przekazało niniejszej decyzji do wiadomości Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska). Do czasu zakończenia kontroli Spółka nie uzyskała nowej decyzji środowiskowej Wójta Gminy Skierbieszów.

Według M. Sewerskiego decyzja Ministra Środowiska o zmianie koncesji dotyczącej obszaru „Grabowiec” oraz decyzja środowiskowa Wójta Gminy Skierbieszów odnosiły się do maksymalnej głębokości odwiertu (tj. zwiększenia głębokości wiercenia z 3.800 m do 5.000 m celem osiągnięcia stropu ordowiku). Ww. wyjaśnił, że w związku z uchynieniem decyzji środowiskowej przez SKO, Spółka „nie skorzystała z decyzji Ministra Środowiska z 16 marca 2012 r. o zmianie koncesji i nie wykonywała odwiertu Grabowiec-6 do głębokości większej niż w oryginalnej decyzji koncesyjnej”. Stwierdził, że „Spółka nie podejmowała również działań celem uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w związku z użyciem środków strzałowych na odwiercie Grabowiec-6”. Według M. Sewerskiego „środki strzałowe zostały użyte tylko do wykonania testu DFIT (mikroszczelinowania). Niewielkie naboje, odpalone elektrycznie, zostały użyte do perforacji rur okładzinowych, aby następnie dokonać mikroszczelinowania skały poprzez wpompowanie roztworu wody i soli. Do samego mikroszczelinowania nie były używane środki wybuchowe, a cały zabieg został przeprowadzony zgodnie z zatwierdzonym uprzednio przez OUG w Lublinie dodatkiem do Planu Ruchu”. M. Sewerski wyjaśnił, że „koncesja Grabowiec została wydana w 2007 r., a więc przed wejściem w życie rozporządzenia Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko⁴, a przyjęty projekt robót geologicznych zakładał przeprowadzenie testów produkcyjnych, do których zalicza się zarówno test DFIT, jak i próbne szczelinowanie”.

(dowód: akta kontroli str. 28-30, 344-370 i 373-374)

W związku z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż gazu łupkowego Spółka nie stosowała i nie stosuje przepisów ustawy z 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵ (Pzp). Według wyjaśnień Dyrektora Zarządzającego Chevron Polska, Spółka stosuje własne procedury zapewniające konkurencyjność przy wyborze wykonawców prac, w stopniu określonym zapisami dyrektywy UE Nr 2004/17/WE⁶. Z załączonego przez wyjaśniającego pisma Wiceprezesa Urzędu Zamówień Publicznych skierowanego do Głównego Geologa Kraju⁷ wynika m.in., że „brak jest podstaw do stwierdzenia, iż podmioty prowadzące działalność polegającą na poszukiwaniu, rozpoznawaniu lub wydobywaniu gazu ziemnego, ropy naftowej (...) w oparciu o prawo użytkowania górniczego i koncesje uzyskane na warunkach przewidzianych ustawą Prawo geologiczne i górnicze prowadzą tę działalność na podstawie praw szczególnych lub wyłącznych w rozumieniu ustawy Pzp”.

(dowód: akta kontroli str. 334 i 337-343)

W analizowanym okresie Spółka nie ponosiła odpowiedzialności za szkody spowodowane prowadzoną działalnością.

(dowód: akta kontroli str. 335)

2. W wyniku oględzin przeprowadzonych w trakcie kontroli NIK ustalono, że prace wiertnicze odbywały się wyłącznie w lokalizacji otworu Zwierzyniec-1. Z kolei, otwór

⁴ Dz. U. Nr 213, poz. 1397.

⁵ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

⁶ Dyrektywa 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynująca procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych (Dz. U. L. 134 z 30 kwietnia 2004 r.

⁷ Pismo UZP/DUEWM/37444/18303/10 Wiceprezesa Urzędu Zamówień Publicznych z dnia 15 listopada 2010 r. skierowane do Głównego Geologa Kraju.

Frampol-1 został zlikwidowany, a otwór Grabowiec-6 został zabezpieczony, urządzenia wiertnicze usunięte, a ewentualna kontynuacja prac pozostaje uzależniona od wyników prowadzonych badań.

(dowód: akta kontroli str. 303-314)

W czasie trwania kontroli NIK kontrole w lokalizacji otworu Zwierzyniec-1 przeprowadził Lubelski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska oraz Dyrektor OUG w Lublinie. Przedmiotowe kontrole nie wykazały nieprawidłowości.

Lubelski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, w ramach czynności kontrolnych dokonał identyfikacji sąsiadujących z kontrolowanym przedsięwzięciem terenów, wizji lokalnej terenu zakładu, oględzin i oceny sposobu eksploatacji instalacji i urządzeń technologicznych, instalacji i urządzeń w zakresie poboru wody, a także instalacji i urządzeń chroniących środowisko w zakresie wytwarzania odpadów. Skontrolowano również dotrzymanie standardów środowiska wynikających z przepisów prawa i decyzji organów (automonitoring, sprawozdawczość, ewidencje, warunki) w zakresie wytwarzania odpadów. W zakresie pomiaru hałasu, w wyniku ww. kontroli stwierdzono, że wiertnia nie sąsiaduje z terenami podlegającymi ochronie akustycznej.

W ramach kontroli Dyrektora OUG w Lublinie przeprowadzono wizję zagospodarowania placu wiertni, urządzenia wiertniczego i wchodzących w jego skład podzespołów w aspekcie bezpieczeństwa pracowników i ochrony środowiska, stan robót, a także kwestie cementowania rur okładzinowych, przygotowania i badania płuczki wiertniczej, zabezpieczeń przeciwurupcyjnych, zagrożeń przeciwpożarowych. Skontrolowano również dokumentację wiertniczą, organizację dozoru geologicznego oraz sprawy związane z ochroną środowiska (m.in. gospodarkę odpadami wydobywczymi, pobór wody, gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi).

(dowód: akta kontroli str. 633-653)

3. W drodze umowy z dnia 20 października 2011 r. Spółka powierzyła w całości firmie zewnętrznej wykonywanie czynności w zakresie ratownictwa górniczego, uprzednio uzyskując zgodę na zawarcie umowy w przedmiotowym zakresie przez Dyrektora OUG w Lublinie⁸. W zakresie reagowania na awarie lub zagrożenia Spółka posiada dodatkowo uregulowania dotyczące działania w sytuacjach kryzysowych, zapobiegania wyciekom, działania zespołu ds. sytuacji kryzysowych oraz działania w przypadku niekontrolowanej erupcji odwiertu.

Podmiot zewnętrzny, świadczący na rzecz Spółki usługi w zakresie prac wiertniczych posiada „Dokument Bezpieczeństwa”, w którym zawarto m.in. opis zagrożeń w zakładzie i opis postępowania w sytuacjach awaryjnych, a także uregulowania wewnętrzne w zakresie postępowania na wypadek zagrożenia pożarowego oraz zapobiegania i likwidacji erupcji płynu złożowego.

(dowód: akta kontroli, str. 321-336 i 375-389)

W Spółce funkcjonuje wewnętrzny proces pod nazwą „Ocena oddziaływań środowiskowych, społecznych i zdrowotnych”, który realizowany jest przed pracami wiertniczymi i w ich trakcie oraz uwzględnia potencjalnie istotne oddziaływania środowiskowe, społeczne i zdrowotne związane z wierceniami i wprowadza plany usuwania skutków lub zarządzania kryzysowego. Procedury zakładają w szczególności wstępne monitorowanie wód gruntowych przed wierceniem oraz późniejsze monitorowanie celem upewnienia się, czy wiercenie nie miało wpływu na ich stan.

Przed rozpoczęciem operacji wiertniczych w lokalizacjach Frampol-1, Grabowiec-6 oraz Zwierzyniec-1 na zlecenie Spółki przeprowadzone zostały badania bazowe,

⁸ Decyzja z dnia 20.07.2011 r. nr L.dz. LUB/0237/33/11/JN.

jakości gruntów i wód podziemnych, mające na celu określenie istniejącego stanu ich, jakości w rejonie planowanych wiertni. Wg stanu na koniec 2012 r. Spółka posiadała raporty z wyników badań próbek wody i gleby dla odwiertów Frampol-1 i Grabowiec-6. Dla odwiertu Zwierzyniec-1 opracowano raport z wyników badań próbek gleby, natomiast w trakcie kontroli NIK w przygotowaniu pozostawał raport z badania wód gruntowych.

(dowód: akta kontroli str. 321-336, 390-413 i 618)

Spółka pozyskała pozwolenia wodnoprawne w celu zaopatrzenia w wodę procesu wiercenia, zabiegu perforacji i szczelinowania złoża dla otworów Grabowiec-6 oraz Frampol-1⁹. Zgodnie z przedmiotowymi pozwoleniami woda z własnych ujęć wykorzystywana będzie na cele technologiczne – do przygotowania płuczki wiertniczej oraz socjalno-bytowe pracowników wiertni. W planach ruchu na wykonanie otworów poszukiwawczych¹⁰ przewidziano, że w przypadku braku możliwości poboru wody z własnych ujęć woda dowożona będzie beczkowozami. Wg stanu na koniec 2012 r., w lokalizacji otworu Zwierzyniec-1 Spółka posiadała wykonane i przetestowane studnie głębinowe i oczekiwała na wydanie pozwolenia. Do momentu wydania pozwolenia woda dla celów technologicznych oraz socjalnych dowożona jest przez podmioty zewnętrzne. W procesie wykonywania odwiertu Frampol-1 zużycie wody wyniosło 622 m³, natomiast w przypadku odwiertu Grabowiec-6 2.443 m³.

(dowód: akta kontroli str. 303-314, 450-466, 586-608 i 657)

Kwestie związane z zapewnieniem bezpieczeństwa wód powierzchniowych i podziemnych zawarto w szczególności w:

- programach gospodarki odpadami wydobywczymi opracowanymi dla każdej z wiertni (tj. Frampol-1, Grabowiec-6, Zwierzyniec-1, Kraśnik-1), które zostały zatwierdzone przez Marszałka Województwa Lubelskiego¹¹. Przedmiotowe programy zawierały m.in. opis działań mających na celu zapobieganie lub zminimalizowanie pogorszenia stanu wód, oraz mających na celu zapobieganie lub minimalizację zanieczyszczenia powietrza lub gleby. Wskazane w przedmiotowych programach działania dotyczące bezpieczeństwa wód obejmowały zagadnienia związane z odpowiednim ukształtowaniem terenu, budową placu wiertni z uwzględnieniem uszczelnienia podłoża, zabezpieczenia miejsc przechowywania materiałów i substancji wykorzystywanych w pracach wiertniczych oraz olejów i smarów, zabezpieczenia otworów wiertniczych przez orurowanie i cementowanie przestrzeni pierścieniowej, magazynowania wód opadowych i ścieków socjalno-bytowych;
- planach ruchu na wykonanie otworów poszukiwawczych Frampol-1 i Grabowiec-6 oraz planie ruchu zakładu wykonującego roboty geologiczne niepolegające na badaniach geofizycznych wymagających użycia środków strzałowych dla otworu Zwierzyniec-1. W przedmiotowych dokumentach przewidziano w szczególności działania w zakresie przechowywania materiałów płuczkowych na odpowiednio zabezpieczonych miejscach, zabezpieczenia horyzontów wodonośnych poprzez rurowanie i cementowanie rur okładzinowych (zgodnie z wyjaśnieniem M. Sewerskiego na głębokości występowania rezerwarów wody pitnej stosowane

⁹ Decyzja Starosty Chelmskiego z dnia 18.11.2011 r. nr BOŚ.6341.2.28.2011 BOŚ.6341.1.23.2011 oraz decyzja Starosty Janowskiego z dnia 04.06.2012 r. OS.II.6341.6.2012.

¹⁰ Zatwierdzonych decyzjami Dyrektora OUG w Lublinie: z dnia 28.12.2011 r. nr L.dz.LUB/0234/103/11/JN (dla otworu Frampol-1), z dnia 23.09.2011 r. nr L.dz.LUB/0234/63/11/JN (dla otworu Grabowiec-6) oraz z dnia 28.09.2012 r. nr L.dz.LUB/0234/88/12/JN (dla otworu Zwierzyniec-1).

¹¹ Decyzje Marszałka Województwa Lubelskiego: z dnia 13.12.2011 r. nr RS-V.7240.116.2011.AK, z dnia 20.03.2012 r. nr RS-V.7240.21.2012.AK, z dnia 09.07.2012 r. nr RS-V.7240.68.2012.EW oraz z dnia 15.11.2012 r. nr RS-V.7240.95.2012.EWF.

jest trzykrotne orurowanie, a powierzchnia pomiędzy warstwą gruntu oraz pierwszą rurą okładzinową i pomiędzy kolejnymi rurami zabezpieczona jest warstwą cementu), zabezpieczenia placu wiertni płytami betonowymi oraz zabezpieczenia miejsc pod zbiorniki paliwa i odpady niebezpieczne, a także działania w zakresie gromadzenia ścieków bytowych w szczelnych zbiornikach i ich sukcesywnego wywożenia do gminnych oczyszczalni ścieków;

- projektach prac geologicznych, w których w części dotyczącej oddziaływania prac wiertniczych na środowisko naturalne wskazano, że zabieg szczelinowania będzie wymagał znacznych ilości wody, która będzie gromadzona w specjalnych zbiornikach, których dno i ścianki zostaną zabezpieczone folią dla dodatkowej izolacji i ochrony poziomów wód pitnych.

(dowód: akta kontroli str. 321-336, 467-530 i 586-624)

4. Do dnia zakończenia kontroli NIK Spółka nie przekazała do Centralnego Archiwum Geologicznego w Warszawie próbek geologicznych trwałego przechowywania uzyskanych w wyniku prowadzonych prac w lokalizacjach Frampol-1 i Grabowiec-6. Zgodnie z wyjaśnieniem Mariana Sewerskiego Członka Zarządu Spółki wszystkie próbki pobrane z otworów Grabowiec-6 i Frampol-1 znajdują się w laboratoriach Spółki w Aberdeen (Wielka Brytania), gdzie poddawane są analizom. Niewielką ilość próbek poddawana jest testom i analizom w laboratorium Spółki w USA. M. Sewerski wyjaśnił ponadto, że „*po zakończeniu wyżej wspomnianych analiz próbki geologiczne zostaną przekazane, w ilościach określonych koncesją i w wymaganym terminie (30 dni od zakończenia prac geologicznych, do których zalicza się również analizy próbek wykonywane przez koncesjonariusza) do Centralnego Archiwum Geologicznego. Przewidujemy, że próbki geologiczne z wyżej wspomnianych odwiertów zostaną przekazane do Centralnego Archiwum w połowie 2013 r. Pragnę dodać, że pozostaję w kontakcie z przedstawicielem CAG, z którym będę uzgadniał szczegóły logistyczne i datę operacji przekazania próbek*”.

Pismem z 7 maja 2012 r. Spółka poinformowała Ministerstwo Środowiska o uzyskaniu próbek z odwiertu Grabowiec-6 i prowadzeniu ich analiz. Spółka wskazała, że po zakończeniu przedmiotowych analiz przekaże wymagane 50 % materiału rdzenia do Centralnego Laboratorium Geologicznego w Warszawie, zwracając się jednocześnie o zaakceptowanie takiej procedury.

Ministerstwo Środowiska udzielając odpowiedzi na zapytanie Spółki z 7 maja 2012 r., powołując się na ust. 7a koncesji nr 30/2007/p na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż metanu z pokładów węgla kamiennego oraz gazu ziemnego na obszarze „Grabowiec”, stwierdziło, że Spółka została zobowiązana do przekazania nie mniej niż 1/2 objętości uzyskanych próbek trwałego przechowywania w terminie miesiąca od dnia zakończenia prac geologicznych. Jednocześnie Ministerstwo, przywołując definicję pracy geologicznej zawartą w art. 6 ust. 1 pkt 8 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, wskazało, że analiza rdzenia jest pracą geologiczną, a przekazanie próbek geologicznych powinno nastąpić w terminie 1 miesiąca od dnia zakończenia tych właśnie prac.

(dowód: akta kontroli str. 414-415 i 654-656)

5. Do dnia zakończenia kontroli NIK Dyrektor OUG w Lublinie przeprowadził siedem kontroli działalności związanej z wykonywaniem otworów wiertniczych na podstawie koncesji posiadanych przez Spółkę, w tym dwie w lokalizacji otworu Frampol-1, cztery w lokalizacji otworu Grabowiec-6 oraz jedną w lokalizacji otworu Zwierzyniec-1¹². Kontrolowanym przedsiębiorcą był Chevron Polska Energy Resources

¹² Wyniki kontroli otworu Zwierzyniec-1 przeprowadzonej w trakcie kontroli NIK przedstawiono w części II pkt 2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Sp. z o.o., natomiast wykonawcą robót geologicznych Poszukiwania Nafty i Gazu „NAFTA” Sp. z o.o. Przedmiotowe kontrole obejmowały w szczególności stan robót związanych z wykonywaniem otworu wiertniczego, organizację zakładu prowadzącego roboty geologiczne, dokumentację wiercenia oraz zagadnienia związane z urządzeniami mechanicznymi, zabezpieczeniami przeciwerupcyjnymi, zabezpieczeniem terenu robót, zagrożeniami pożarowymi, ochroną środowiska oraz uczestnictwem podmiotów obcych w ruchu zakładu. Dodatkowo, w przypadku otworu wiertniczego Grabowiec-6 kontroli poddano prace w zakresie wykonywania robót strzałowych na odwiercie, stan odwiertu i otaczającego placu po zabiegu mikroszczelinowania, zakres prowadzonej obserwacji po zabiegu i sposób zabezpieczenia odwiertu. W przypadku otworu Frampol-1 skontrolowano również dokumentację likwidacji otworu.

W wyniku kontroli przeprowadzonej 23 listopada 2011 r. w lokalizacji otworu Grabowiec-6 Dyrektor OUG zalecił: przeprowadzenie analizy obciążenia stanowiskowego pracowników w zakresie prawidłowości ich zatrudnienia zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami, prowadzenie szkoleń okresowych pracowników zatrudnionych na stanowiskach robotniczych w formie instruktaży stanowiskowych oraz przeprowadzenie analizy zatrudnienia pracowników na stanowiskach robotniczych w zakresie braku przeciwskażeń zdrowotnych do wykonywania pracy określonych w zaświadczeniach lekarskich. W wyniku przedmiotowej kontroli Dyrektor OUG w Lublinie, w drodze decyzji z 23 listopada 2011 r. nakazał ponadto wstrzymanie ruchu zakładu górniczego w zakresie eksploatacji dwóch kotłów parowych z uwagi na brak zezwolenia kierownika ruchu zakładu na oddanie ich do ruchu. Stanowiło to naruszenie postanowień § 48 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki z 28 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi¹³. Ww. obowiązku dopełniono w dniu 24 listopada 2011 r., usuwając przedmiotową nieprawidłowość. W wyniku pozostałych kontroli przeprowadzonych w tej lokalizacji Dyrektor UOG w Lublinie nie stwierdził nieprawidłowości.

W wyniku kontroli przeprowadzonej 28 marca 2012 r. w lokalizacji otworu Frampol-1, Dyrektor OUG wydał:

- decyzję nr LUB/0231/12/12/MC, w której nakazał wstrzymanie ruchu zakładu górniczego w części dotyczącej eksploatacji „mostka do rurowania typ MDR, model B” o numerze fabrycznym 07/10 na urządzeniu wiertniczym typu MASS 5000, z uwagi na jego wykorzystywanie niezgodnie z przeznaczeniem. Mostek został zdemontowany i zaprzestano jego używania;
- decyzję nr LUB/0232/8/12/PC, w której nakazał niezwłocznie wykonać pomiary natężenia oświetlenia na stałych i czasowych miejscach przebywania pracowników, zapoznać pracowników z ustaleniami instrukcji bezpiecznego wykonywania pracy przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych zainstalowanych na urządzeniach wiertniczych eksploatowanych przez PNiG Nafta Sp. z o.o. nr 29/I/09 oraz sporządzić wykaz terenów lub miejsc, do których ze względu na zagrożenie związane z ruchem, wstęp osób nieupoważnionych jest niedozwolony.

Wnioski pokontrolne Dyrektora OUG zostały zrealizowane.

W kontrolowanym okresie nie były stosowane sankcje karne wynikające z przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Działalność wykonywana w miejscach lokalizacji otworów Grabowiec-6 oraz Frampol-1 nie była przedmiotem kontroli Lubelskiego Wojewódzkiego Inspektora

---

¹³ Dz. U. z 2004 r. Nr 109, poz. 961 ze zm.

Ochrony Środowiska, natomiast wyniki kontroli otworu Zwierzyniec-1 przeprowadzonej w trakcie kontroli NIK przedstawiono w części II pkt 2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

W kontrolowanym okresie działalność Spółki nie była przedmiotem kontroli organów administracji geologicznej.

(dowód: akta kontroli str. 431-432, 531-571 i 657)

6. Dla wszystkich lokalizacji otworów poszukiwawczych opracowano programy gospodarowania odpadami wydobywczymi oraz programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Wszystkie z nich zostały zatwierdzone odpowiednio przez Marszałka Województwa Lubelskiego oraz właściwych terytorialnie starostów – dla otworu Frampol-1 przez Starostę Janowskiego, dla otworu Grabowiec-6 przez Starostę Chelmskiego oraz dla otworu Zwierzyniec-1 przez Starostę Zamojskiego.

(dowód: akta kontroli str. 416-430 i 467-530)

Zagadnienia związane z ochroną środowiska (m.in. zagospodarowanie i zabezpieczenie placu wiertni, gospodarowanie odpadami wydobywczymi oraz odpadami niebezpiecznymi, a także pobór wody do celów przemysłowych i socjalnych) były przedmiotem kontroli przeprowadzonych przez Dyrektora OUG w Lublinie w miejscach wykonywania otworów poszukiwawczych Frampol-1 (dwie kontrole) i Grabowiec-6 (dwie kontrole). W ich wyniku nie stwierdzono nieprawidłowości.

Kontrola przeprowadzona w lokalizacji otworu Frampol-1 (27-28 marca 2012 r.) wykazała m.in., że:

- podjęte zostały czynności mające na celu ograniczenie skutków degradacji powierzchni ziemi, wykonawca robót posiada zatwierdzony przez Marszałka Województwa Lubelskiego program gospodarowania odpadami wydobywczymi;
- odpady wydobywcze w postaci płuczki wiertniczej są magazynowane w szczelnych, stalowych zbiornikach na terenie wiertni, a po zgromadzeniu partii wysyłkowej są przekazywane odpowiednim podmiotom gospodarczym posiadającym stosowne zezwolenia do unieszkodliwiania lub odzysku tego rodzaju odpadów;
- Spółka posiada umowę na odbiór odpadów wydobywczych powstających w trakcie wiercenia otworu, a także sporządzane są karty przekazania odpadów;
- właściwie wywiązywano się z warunków określonych w decyzji Starosty Janowskiego zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi. M.in. nie stwierdzono występowania odpadów, poza wyznaczonymi do tego celu miejscami, a także zanieczyszczeń środowiska naturalnego bezpośrednio przy odwiercie, jak i na terenach przyległych;
- podjęto inne przedsięwzięcia dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie wiertni i przyległym, w tym m.in. zabezpieczono płytami betonowymi plac wiertni oraz miejsca przeznaczone pod zbiorniki paliwa oraz odpady niebezpieczne w celu uniknięcia przedostania się substancji niebezpiecznych do gruntu i wód gruntowych.

Kwestie związane z ochroną środowiska w lokalizacji otworu Frampol-1 OUG skontrolował w dniach 9-10 maja 2012 r., nie wnosząc uwag do prowadzenia gospodarki odpadami. Jednocześnie nie stwierdził zagrożeń dla środowiska, w tym zanieczyszczeń produktami ropopochodnymi, a także nie wniósł uwag do stanu przyrm humusowych oraz stanu ujęć wodnych.

(dowód: akta kontroli str. 532-550)

W lokalizacji otworu Grabowiec-6 kontrole zagadnień związanych z ochroną środowiska zostały przeprowadzone w dniach 22-23 listopada 2011 r. oraz 4 kwietnia 2012 r. W wyniku pierwszej z ww. kontroli stwierdzono posiadanie wymaganych pozwoleń na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych oraz zatwierzonego programu gospodarowania odpadami wydobywczymi, a także prawidłowe przekazywanie odpadów wydobywczych kontrahentowi posiadającemu stosowne uprawnienia do prowadzenia takiej działalności. Nieprawidłowości w zakresie ochrony środowiska nie wykazano również w wyniku kontroli przeprowadzonej 4 kwietnia 2012 r., stwierdzając w szczególności, że aktualny stan „zastawienia” odwiertu nie stwarza zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego i środowiska. Organ wskazał jednocześnie na podjęcie przedsięwzięć dla zapewnienia ochrony środowiska na terenie wiertni i przyległym, m.in. zabezpieczenia płytami betonowymi placu wiertni, zabezpieczeniu miejsc pod zbiorniki paliwa oraz odpady niebezpieczne w celu uniknięcia przedostania się substancji niebezpiecznych do gruntu i wód gruntowych, zdjęciu z całego zajętego obszaru wierzchniej warstwy gleby (humusu), która została zgromadzona w postaci przyzmu wokół terenu wiertni w celu ponownego jej wykorzystania przy rekultywacji.

(dowód: akta kontroli str. 551-571)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 8 lutego 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Lublinie

Kontrolerzy
Edward Szempruch
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Adam Pęziół

.....
Podpis

.....
Podpis

Paweł Szymanek
Specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis